

بازن شادمهر

تاریخچه ورزش دو

ورزش دو و میدانی قدیمی‌ترین و بنیادی‌ترین رشته‌های ورزشی شناخته شده است و سابقه و قدمت دیرینه‌ای دارد.

پیدایش زمینه‌ها

قبل از برگزاری فعالیت‌های نظام‌مند به منظور رقابت و مسابقه، انسان‌های اولیه در جریان تلاش برای بقا، شکار و دفاع توانایی‌های خود را برای تندتر دویدن، بیش‌تر پریدن و دورتر پرتاب کردن به کار می‌بردند تا بهتر بتوانند با مشکل‌ها و خطرهای محیط زندگی خود مبارزه کنند. با گذشت زمان و تغییر شرایط محیط زندگی که ناشی از تأثیر انسان اندیشمند بر محیط بود، این حرکت‌های طبیعی به خاطر مهارت یافتن برای جنگ و عملیات جنگی اجرا می‌شد. انواع ورزش‌ها برای عبور از مانع

طولی و عمودی، انواع پرتاب‌ها برای افزودن بر برد نیزه‌ها و سنگ‌ها و بالاخره دویدن برای تعقیب و گریز استفاده می‌شد. هنگام صلح که اوقات فراغت رزمندگان افزایش می‌یافت سربازان و حتی بسیاری از جوانان علاقه‌مند، به تقلید از آن‌ها در زمینه این مهارت‌ها تمرین می‌کردند و به رقابت می‌پرداختند.

از دوران باستان، ظروف و اشیایی به یادگار مانده است که روی آن‌ها تصاویر ورزشکاران در حال دویدن، پرتاب کردن یا پریدن نشان داده شده است. در این دوران اوج فعالیت در زمینه دو و میدانی به کشور یونان مربوط می‌شود، به طوری که به آموزش جوانان خود در این ورزش توجه داشته‌اند و آن‌ها را برای سریع‌تر دویدن، بیش‌تر پریدن و دورتر پرتاب کردن تحت تعلیم مربیان کارآموده قرار می‌دادند و سیر بهبود نتایج آن‌ها را زیر نظر

داشتند.

افسانه مرکور^۱ از اساطیر یونان باستان جلوه‌ای از علاقه مردمان آن دوران به سریع دویدن، چالاکي و بلندپروازی بوده است. وی دهنده‌ای تیزتک و پرش‌کننده‌ای بلندپرواز بود که سفرهای پرماجرایی در سرزمین‌های مختلف داشت.

بر این اساس مشخص می‌شود حتی پیش از اولین دوره مسابقه‌های المپیک که به ثبت رسیده است (۷۶۶ قبل از میلاد) دویدن، پریدن و پرتاب کردن یک ورزش برای مردم بوده و جلوه و جاذبه داشته است. اولین مسابقه‌های سازمان‌یافته در کشور یونان برگزار شد. از سال ۱۲۰۰ قبل از میلاد، مردم یونان برای برگزاری بازی‌های المپیک اجتماع می‌کردند و فاتحان مسابقه‌ها قهرمانان بزرگ شناخته می‌شدند. بسیاری از اسامی آن‌ها هنوز

و میدانی

امپراطوری انگلستان ظاهر و رشته‌های قدیمی ابقا شد همچنین رشته‌های جدیدی نظیر: دو با مانع، ۳۰۰۰ متر با مانع، دوهای استقامت، پرش ارتفاع، پرش سه گام، پرتاب چکش و پرتاب وزنه جزء ورزش دو و میدانی درآمدند.

مدارکی در دست است که نتایج مسابقه‌ای در سال ۱۸۱۰ میلادی را نشان می‌دهد. در سال‌های ۱۸۵۷ و ۱۸۶۰، دانشگاه‌های مشهور اکسفورد و کمبریج مسابقه‌های دو و میدانی را برگزار کرد. ۲۰ سال بعد ورزش دو و میدانی آن‌چنان توسعه پیدا کرد که انجمن دو و میدانی آماتوری انگلستان تأسیس شد.

از سال ۱۸۳۷، دوهای با مانع در مدارس انگلستان سازماندهی شد ولی در مورد تعداد، ارتفاع و فواصل بین مانع‌ها قوانین و مقرراتی وجود نداشت. اعتقاد بر این است که اولین نتیجه ثبت شده

زیادی پرش کنند. یونانیان باستان و رومی‌ها به رشته پرتاب دیسک بسیار علاقه مند بودند. از حکاک‌های و مجسمه‌هایی که از مایرون^۲ در مورد پرتاب کنندگان دیسک آن دوران به یادگار مانده است؛ می‌توان دریافت دیسک‌های آن زمان بزرگ‌تر و سنگین‌تر از دیسک‌های امروزی بوده است یعنی در حدود ۷ کیلو وزن داشته‌اند. متأسفانه از قوانین و نتایج آن زمان مدارکی در دست نیست.

در سال ۳۹۳ (ق. م)، امپراتور رُم تئودوزیوس^۳ هرگونه برگزاری بازی‌های المپیک را ممنوع کرد و به این ترتیب، تمام شکل‌های سازماندهی شده ورزشی تا ۱۴۰۰ سال بعد به فراموشی سپرده شد.

دو و میدانی جدید

در قرن ۱۹، دو و میدانی جدید در

به یادها مانده است. قدیمی‌ترین نامی که به ثبت رسیده است کورو بوس^۴ است که در المپیک سال ۷۷۶ قبل از میلاد، در مسابقه‌ای به مسافت ۱۹۲ متر فاتح شد. این مسافت را استاد می‌خواندند و بعدها واژه جدید استادیوم (ورزشگاه) از آن ساخته شد.

رشته‌ها و مواد ورزش دو و میدانی

سابقه بیش‌تر رشته‌های دو و میدانی به یونان باستان می‌رسد. در سال ۷۰۸ (ق. م) رشته پنجگانه وارد بازی‌های المپیک شد که مواد آن از: دو سرعت، پرش طول، پرتاب دیسک، پرتاب نیزه و کشتی تشکیل می‌شد. در پرش طول یونانیان باستان وزنه‌هایی به دست می‌گرفتند و با کمک این وزنه‌ها و تاب دست‌ها به جلو می‌توانستند مسافت

رسمی دو با مانع مربوط به دانپیل^۵ بوده است که مسافت ۱۲۰ متر با مانع را در مدت ۱۷/۵ ثانیه پیمود.

در سال ۱۸۶۶، قانونی گذرانده شد که برای دوهای با مانع نباید بیش از ۱۰ مانع استفاده شود و ارتفاع مانع نیز ۳/۵ فوت (۱/۰۶ متر) تعیین شد. مانع‌ها یا با فرو کردن الوار به داخل زمین یا با طنابی ایجاد می‌شود که بین دو ستون محکم بسته شده بود، غالباً دوزنده در صورت برخورد به مانع بر زمین می‌افتاد.

امروزه دو ۳۰۰۰ متر با مانع، برگرفته از مسابقه‌های صحرائوردی است که ورزش بسیار مورد علاقه سربازان جزایر انگلستان بود. از سال ۱۹۰۰، مسابقه‌ها با مسافت‌های متغیر اجرا می‌شد ولی از سال ۱۹۲۰ مسافت رسمی ۳۰۰۰ متر تعیین شد.

در المپیک‌های باستان مسابقه دوی استقامت وجود نداشت و ایده دوی ۴۲۱۹۵ متر معروف به ماراتن در بازی‌های المپیک، مربوط به مایکل بریل^۶ فرانسوی بود و این رشته از اولین دوره مسابقه‌های المپیک جدید بود که در سال ۱۸۹۶ برگزار شد.

در قرن ۱۹، پرش ارتفاع همراه با انواع حرکت‌های آکروباستیک از جزایر انگلستان رونق یافت در حالی که پرش سه گام از جزایر ایرلند شروع شد و در همین قرن آن‌ها بر این رشته تسلط داشتند.

ماده پرتاب وزنه نیز به جزایر انگلستان مربوط می‌شود. در آغاز، برای پرتاب وزنه قطعه سنگ‌هایی به وزن ۱۴ پاوند (۶/۲۵ کیلوگرم) به کار می‌رفت که از واحد سنگ گرفته شده بود. در اواسط قرن ۱۸، از گلوله‌های آهنی استفاده و در آغاز قرن ۱۹ محل پرتاب از مربع به دایره تبدیل شد.

پرتاب چکش رشته دیگری از جزایر انگلستان بود. چکش همان وسیله کار

روزانه بود و مسابقه به منظور هرچه دورتر پرتاب کردن آن قبلاً در قرن ۱۶ برگزار می‌شد ولی شکل جدید پرتاب چکش از اسکاتلند به وجود آمد و در واقع پرتاب نوعی چرخ سنگین گاری منجر به پیدایش این رشته شد.

یونانی‌ها در رشته‌های مرکب نیز مسابقه می‌دادند ولی آن‌را در برنامه المپیک نداشتند. در سال ۱۹۱۲، رشته‌های پنجگانه و دهگانه معرفی شد. پنجگانه مرکب بود از: پرش طول، پرتاب نیزه، ۲۰۰ متر، پرتاب دیسک، ۱۵۰۰ متر، برنده مسابقه براساس مجموع مقام‌ها در تک رشته‌ها تعیین می‌شد.

دهگانه از رشته همه‌جانبه گرفته شده است که در اواسط قرن ۱۹ در ایرلند اجرا می‌شد. پیشگامی اسکاتلندی‌ها منجر به وارد شدن این رشته در برنامه المپیک استکلم شد و پیشنهاد کردند نتایج رشته‌های مختلف براساس امتیاز برآورد و سنجیده شود و برنده کسی باشد که بیش‌ترین امتیازها را کسب کرده است.

از آغاز ورود رشته دهگانه به ورزش دوومیدانی، جدول امتیاز آن به دلیل بهبود وسایل و پیشرفت ورزشکاران، به تعداد بررسی و دستخوش تغییرهایی شده است، اما در مواد آن تغییری به وجود نیامده است.

پرش از روی دیوار به کمک دست‌ها در کامبرلند منجر به پیدایش رشته پرش با نیزه شد که در دوران تکامل آن از وسایل مختلفی نظیر: چوب درخت، زبان گنجشک، نی بامبو، نیزه فولادی، نیزه آلومینیومی و بالاخره نیزه‌های آلیاژ شیشه و کربن برای اجرای آن استفاده شده است.

به‌طور کلی انگلستان در توسعه و تجلید حیات ورزش دوومیدانی نقش زیادی داشته است. در سال‌های ۱۸۲۰ تا ۱۸۶۰ این ورزش به مدارس و

دانشگاه‌ها راه یافت و دانشجویان و دانش‌آموزان علاقه زیادی به آن نشان می‌دادند. دولت انگلستان از این نیزه با فراتر نهاد و یادگیری انواع دوهای سرعت و استقامت را جزء درس‌های رسمی دانشجویان دانشکده افسری قرار داد.

رونق ورزش دوومیدانی در انگلستان، کشورهای اروپایی دیگر را نیز به روی آوردن بسوی این ورزش پایانه کشانید و آن‌ها نه تنها در کشورهای خود بلکه در مستعمره‌های خود ورزش دوومیدانی را رواج دادند.

کشور ایالات متحده نیز دومین کشوری است که ورزش دوومیدانی در آن رونق بسیاری پیدا کرد. استقبال مهاجران ساکن قاره جدید از این ورزش، منجر به تأسیس باشگاه دوومیدانی نیویورک (سال ۱۸۶۸) و برگزاری مسابقه‌های منظم برای علاقه‌مندان دو، پرش و پرتاب شد.

بدیهی است در گذشته به دلیل محدودیت ارتباط جهانی، نحوه و شیوه اجرای رقابت‌های ورزش دوومیدانی در کشورهای مختلف یکسان نبود و ابزارها و وسایل مورد استفاده از شکل و وزن مشخصی پیروی نمی‌کرد. همچنین برای مسافت‌های مسابقه در برگزاری مسابقه‌ها قوانین و مقررات مشخصی تدوین نشده بود. بنابراین، شرکت کنندگانی که در مسابقه‌های مناطق مختلف شرکت می‌کردند امکانی برای مقایسه توانایی‌های آن‌ها وجود نداشت.

المپیک جدید

بازی‌های المپیک، که در واقع ورزش دوومیدانی اصلی‌ترین بخش آن را تشکیل می‌دهد، در اواسط قرن ۱۹ به آن توجه شد. در سال ۱۸۵۸، اوینجولوس زایای یونانی طرحی برای المپیک‌های جدید تنظیم کرد که در سال بعد به شکلی ساده در بازار یونان به اجرا درآمد.

بازی های بعدی در سال ۱۸۷۰ و سپس ۱۸۷۵ فقط برای یونانی ها در ورزشگاه برگزار شد.

این سه دوره بازی های المپیک که مختص یونانی ها بود، تفکر بازی های جهانی المپیک را در سایر کشورها بارور کرد و بالاخره، بارون پیردوکوبرتن، برگزاری این بازی ها را برای جهانی شدن بررسی کرد و با همت او اولین دوره بازی های المپیک جدید در سال ۱۸۹۶ در آتن برگزار شد.

در این مسابقه ها ورزش دوومیدانی شامل ۱۲ رشته ۱۰۰ متر، ۴۰۰ متر، ۸۰۰ متر، ۱۵۰۰ متر، ۴۲۱۹۵ متر ماراتن، ۱۱۰ متر مانع، پرش ارتفاع، پرش با نیزه، پرش طول، پرش سه گام، پرتاب وزنه و پرتاب دیسک به اجرا درآمد.

سیر تحول رشته ها و نحوه برگزاری آن ها

در مسیر تکامل ورزش دوومیدانی، در تعداد نوع برگزاری مسابقه ها تغییرهایی به وجود آمد. در المپیک های ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ مسابقه دو سرعت در مسافت ۶۰ متر برگزار شد. از دومین دوره مسابقه های المپیک رشته ۲۰۰ متر در برنامه قرار گرفت، رشته تیمی ۳۰۰۰ متر از سال ۱۹۱۲ وارد مسابقه ها شد ولی فقط در المپیک های ۱۹۱۲، ۱۹۲۰ و ۱۹۲۴ برگزار شد. بجز از ۳۰۰۰ متر؛ مسابقه های در مسافت های ۳ مایل، ۵۰۰۰ متر، ۴ مایل و ۵ مایل به طور متناوب و به صورت تیمی برگزار و مسابقه های صحرانوردی در سال های ۱۹۱۲، ۱۹۲۰ و ۱۹۲۴ به صورت انفرادی و تیمی برگزار شد.

در سال های ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴، رشته ۲۰۰ متر مانع و پرش ارتفاع و پرش طول در جا (بدون دورخیز) اجرا شد که سرآمد قهرمانان ری اوری در پرش ارتفاع ۱/۶۵

و در پرش طول ۳/۴۷ متر بود.

پرش سه گام بدون دورخیز نیز در سال های ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ به اجرا درآمد.

در سال ۱۹۰۶، در پرتاب ها پرتاب وزنه با هر دو دست (مجموع مسافت های پرتاب با دست چپ و راست) در سال های ۱۹۰۶ و ۱۹۰۸، پرتاب دیسک به شیوه یونانی؛ در سال ۱۹۰۸، پرتاب نیزه با هر دو دست (مجموع مسافت های پرتاب با دست چپ و راست) در سال ۱۹۰۴ و ۱۹۲۰ پرتاب وزنه ۵۶ پاوندی؛ در سال ۱۹۰۶ پرتاب سنگ؛ در سال های ۱۹۰۶، ۱۹۱۲، ۱۹۲۰ و ۱۹۲۴ پنجگانه؛ در سال ۱۹۰۸، رشته چندگانه ۱۰۰ یارد، پرتاب وزنه، پرش ارتفاع، ۸۸۰ یارد پیاده روی، پرتاب چکش، پرش با نیزه، ۱۲۰ یارد مانع، پرتاب وزنه ۵۶ پاوندی، پرش طول و ۱۰ مایل پیاده روی؛ در سال ۱۹۰۸، پیاده روی ۳۵۰۰ متر؛ در سال های ۱۹۱۲، ۱۹۲۰، ۱۹۴۸ و ۱۹۵۲، ۱۰ کیلومتر پیاده روی و در سال ۱۹۰۸، رشته امدادی برگزار شد که به صورت ۲۰۰، ۴۰۰ و ۸۰۰ متر بود.

فدراسیون بین المللی دوومیدانی

بعد از برگزاری اولین دوره مسابقه المپیک نوین (۱۸۹۶) تفکر ایجاد یک سازمان بین المللی به وجود آمد که مسؤول وضع، تدوین قوانین و مقررات ورزش دوومیدانی شد. سردمداران این تفکر بر این باور بودند که وجود نظامی از قوانین و مقررات یک شکل برای توسعه ورزش دوومیدانی لازم است.

اولین کنگره فدراسیون جهانی دوومیدانی، همزمان با مسابقه های المپیک استکهلم (۱۹۱۲ سوئد) تشکیل شد که محورهای اصلی مورد بررسی و مذاکره عبارت بود از:

۱- پیشنهاد و تصویب قوانین و

مقررات برگزاری مسابقه های جهانی

دوومیدانی

۲- ثبت و ضبط رکوردهای جهانی؛

المپیک و ملی

۳- تعریف ورزشکار آماتور برای

شرکت در مسابقه های بین المللی

مسابقه المپیک ۱۹۱۲ که اولین

کنگره فدراسیون بین المللی دوومیدانی

در آن برگزار شد، به منظور نهضت

المپیک و ورزش دوومیدانی گام بزرگی

بود زیرا دوره های قبلی به دلیل همزمانی

برگزاری آن ها با نمایشگاه های مختلف،

کمتر از آن استقبال می شد، برای مثال

مسابقه های المپیک سنت لوئیز فقط

۲۰۰۰ تماشاچی داشت.

مسابقه المپیک استکهلم به طور کامل

از تأثیر نمایشگاه ها و سایر برنامه ها به دور

بود و برای مهارت های سوئدی ها در

زمینه سازماندهی و برگزاری مسابقه ها

اعتبار زیادی به وجود آورد.

مسابقه های دوومیدانی که در

استادیم جدید و زیبایی برگزار شد، تأثیر

زیادی بر بازی های المپیک گذاشت. سه

روز بعد از خاتمه مسابقه دوومیدانی،

اولین کنگره فدراسیون بین المللی

دوومیدانی با شرکت نمایندگان ۱۷ کشور

برقرار شد که عبارت بود از: استرالیا،

اطریش، بلژیک، شیلی، کانادا،

دانمارک، مصر، فنلاند، فرانسه،

آلمان، یونان، منچستر، نروژ،

روسیه، سوئد، انگلستان و آمریکا.

زیگفرد اسپتروم که خود در دوران

ورزشی اش دوندگی بسیار موفق و

رکوردار سوئد بود به دلیل دیدگاه های

ارزشمندش در زمینه قوانین و مقررات

برگزاری مسابقه های دوومیدانی برای

جلسه ها رییس و هلسپتروم نیز دبیر

افتخاری انتخاب شدند.

در سال ۱۹۱۴، در جریان سومین

کنگره اولین مقررات فنی مسابقه های

بین المللی در لیون فرانسه ارائه و مقرر شد

پرتاب چکش غافل نبوده‌اند، رشته‌هایی که زمانی مطلقاً برای مردان شناخته می‌شد، در بسیاری کشورها بانوان در این دو رشته پیشرفت‌های قابل توجهی داشته‌اند و در حال حاضر، این دو رشته نیز به‌طور رسمی جزء مواد دوومیدانی بانوان درآمده است.

امروزه، بخش توسعه فدراسیون دوومیدانی جهانی به‌طور منظم بر توسعه دوومیدانی بانوان تمرکز دارد. در سال ۱۹۹۵، در کنگره فدراسیون جهانی دوومیدانی بانوان ناوال ال متوکل^۲ (از مراکش) و ابی هوفمان^۳ (کانادا) اولین بانوان عضو شورای فدراسیون جهانی دوومیدانی انتخاب شدند.

دستگاه‌های زمانسنجی

از آغاز برگزاری مسابقات دوومیدانی، تعیین صحیح زمان و رده‌بندی شرکت‌کنندگان در مسابقات دو به‌خصوص دوهای سرعت مورد توجه زیادی بوده است. کارخانه‌های ساعت‌سازی در زمینه تولید ساعت‌های ویژه تعیین زمان شرکت‌کنندگان تلاش زیادی داشته است، اما نقش عامل انسانی در شیوه زمانسنجی با استفاده از زمانسنج‌های دستی، تعیین وقت و رده‌بندی دوها با ساعت‌های بسیار دقیق تردیدآمیز بود.

در سال ۱۹۲۶، یک شرکت هلندی اولین دستگاه «حرکت آهسته» را برای قضاوت تصویر پایان مسابقه ارائه داد تا به این ترتیب نتایج مسابقه را از تأثیر عامل انسانی به‌دور دارد. این دستگاه در بازی‌های المپیک آمستردام ۱۹۲۸ استفاده شد و در سال ۱۹۳۰، نتایج به‌دست آمده براساس زمانسنجی با دستگاه خودکار رکوردهای جهانی پذیرفته شد. از ژانویه سال ۱۹۷۷، برای دوی ۶۰ الی ۴۰۰ متر فقط نتایجی برای رکوردهای جهانی پذیرفته شد که با

همه کشورهای عضو برای برگزاری مسابقات تاحلی خود از آن پیروی کنند.

رکوردهای جهانی

در سال ۱۹۱۴، اولین لیست رکوردهای جهانی دوومیدانی و در سال ۱۹۸۷، رکوردهای جهانی برای جوانان و اولین صورت اسامی دارندگان رکوردهای جهانی داخل سالن انتشار یافت.

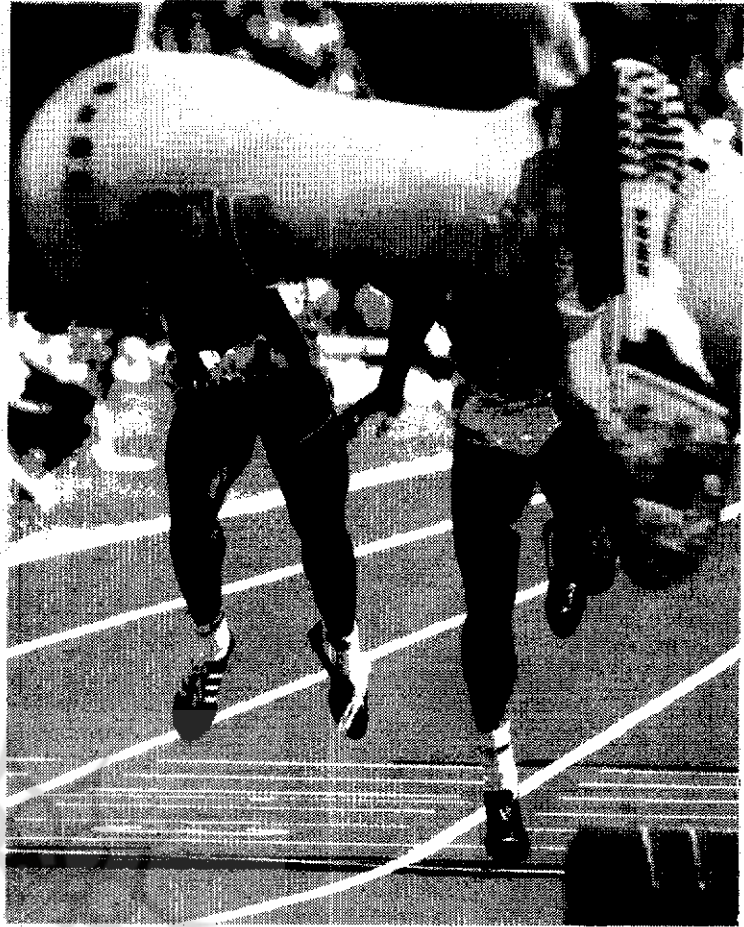
دوومیدانی بانوان

تا سال ۱۹۲۴، سازمان جداگانه‌ای بر فعالیت‌های دوومیدانی بانوان حاکم بود. در کنگره پاریس (۱۹۲۴) فدراسیون بین‌المللی دوومیدانی تقاضای سازمان مذکور را مبنی بر اجرای ۵ رشته دوومیدانی (۱۰۰ متر، ۸۰۰ متر، ۴×۱۰۰، پرش ارتفاع و پرتاب دیسک) برای بانوان پذیرفت؛ مشروط به این که سازمان بین‌المللی ورزش بانوان که در سال ۱۹۲۱ تشکیل شده بود، مسؤلیت برگزاری مسابقات بانوان را بپذیرد. در سال ۱۹۲۶، در کنگره فدراسیون جهانی دوومیدانی اولین برنامه المپیک برای بانوان شکل گرفت. این برنامه در مسابقه المپیک ۱۹۲۸ آمستردام، به اجرا درآمد و بانوان در ۵ رشته دوومیدانی (۱۰۰ متر، ۸۰۰ متر، پرش ارتفاع، پرتاب دیسک، ۴×۱۰۰) شرکت کردند. در ازای برگزاری ۵ رشته برای بانوان، بعضی از رشته‌های مردان از جمله: پنجگانه، دوی ۳۰۰۰ متر تیمی صحرانوردی حذف شد. از آن پس ورزش دوومیدانی بانوان گسترش، توسعه دایمی و عمیقی یافت و هر بار رشته‌های تازه‌ای در برنامه مسابقه آنها قرار گرفت. دوی ۵۰۰۰ متر و پرش سه‌گام آخرین رشته‌های برگزار شده بانوان در مسابقات جهانی است. بانوان از رشته‌هایی چون: پرش با نیزه و

دستگاه تمام‌خوردکار الکترونیکی به‌دست آمده بود. از ژانویه ۱۹۸۱، برای تمام دوها تا ۱۰۰۰۰ متر و ۱۰۰۰ متر رکوردهایی با دقت $\frac{1}{100}$ ثانیه ثبت شد. دوربین ویدیویی آخرین ابزار زمانسنجی مورد تأیید فدراسیون جهانی بود.

نام‌های به‌یادماندنی تاریخ دوومیدانی جهان

در مسابقات دوومیدانی، چهره‌های برجسته‌ای ظهور کرده‌اند که به دلیل کسب نتایج استثنایی، فوق‌العاده یا تکرار پیروزی‌ها نامشان بر سر زبان‌ها و قلم‌ها افتاده است. بین سال‌های ۱۹۲۰ تا ۱۹۲۸، پاور نرملی^۱ فنلاندی ۹ مدال طلای المپیک در دوهای استقامت به‌دست آورد. امیل زاتوپک^۱ (چکسلواکی) که به «لکو موتیو بشری» معروف شد دیگر دوندۀ استقامتی بود که نامش بلندآوازه شد. در سال ۱۹۶۰ آیب بیکیل^۱ دوندۀ اتیوپی همه را

گرفت.

مایکل جانسون^{۱۳} اولین کسی بود که در هر دو رشته ۲۰۰ و ۴۰۰ متر مدال طلای المپیک دریافت کرد (۱۹۹۶ آتلانتا) او در این سال ۲ بار رکورد ۲۰۰ متر جهان را بهبود بخشید و آن را به غنید افسانه ای ۱۹/۳۲ ثانیه رسانید.

باب بیمون به رکورد استثنایی ۸/۹۰ متر در پرش طول دست یافت.

سرگی بویکا^{۱۴} قهرمان افسانه ای پرش با نیزه در همه دوره های برگزاری مسابقه های قهرمانی جهان به مقام اول این رشته دست یافت و پیش از ۲۰۰ بار رکوردهای پرش با نیزه (داخل سالن و هوای آزاد) را بهبود بخشید، او اولین کسی بود که مرز ۶ متر را شکست و بسیاری قهرمانان دیگر که به کاری برجسته اقدام کردند و نامشان در صفحه های زرین تاریخ دو و میدانی به ثبت رسیده است.

سابقه ورزش دو و میدانی در ایران

بی شک زمیننه های ورزش دو و میدانی در ایران همچون سایر نقاط جهان در دوران باستان به وجود آمده است و نوشته های مورخان بزرگ که در مورد ایران باستان مطالبی نوشته اند حاکی از توجه جدی به دویدن و مسابقه های پنجگانه بوده است. استرابون می نویسد جوانان ایرانی باید قبل از طلوع آفتاب مسافتی در حدود ۸-۶ کیلومتر بدوند. پیک های دونه نیز به رد و بدل کردن پیام ها در بین مناطق مختلف می پرداختند و آن ها می توانستند مدت ها بدون آب و غذا حرکت کنند و پیام ها را برسانند. بعدها، از سال خیرها و پیغام ها با افرادی بود که سرعت و استقامت زیادی هنگام دویدن داشتند و شاطر نامیده می شدند. به دلیل اهمیت برقراری ارتباط بین سپاهیان نقاط مختلف کشور، شاطری پیشگی اهمیت زیادی پیدا کرد و

غافلگیر کرد و مدال طلای رشته ماراتن را برد و او این پیروزی را در المپیک بعد نیز تکرار کرد. پاری-اوبراین^{۱۱} برای پرتاب وزنه روشی نو ابداع کرد و بارها رکورد جهانی را بهبود بخشید.

باب ماتیاس^{۱۲} در ۱۷ سالگی در رشته دشوار دهگانه، مدال طلای المپیک را از آن خود کرد و جوان ترین قهرمان المپیک شناخته شد.

جس اونز^{۱۳} قهرمان بلا منازع دوهای سرعت و پرش طول با کسب پیروزی های متعدد در المپیک ۱۹۳۶ بارها هیتلر را به خشم آورد.

رؤف اشمیت^{۱۵} لهستانی که بارها رکورد پرش سه گام جهان را بهبود بخشید و ویژگی های اجرایی اش مکتب لهستان را در این رشته به جهانیان معرفی کرد.

رؤف هارینگ^{۱۶} (آلمانی) محصول سیستم تمرین های اینتروال و مربی ابداع کننده آن والدمار گرشیر^{۱۷} بود و بارها نتایج درخشانی در دوهای نیمه استقامت

از خود به جا گذاشت.

آل اورتر^{۱۸} قهرمان ۴ دوره المپیک بود و تا ۵۰ سالگی به تمرین های خود و حضور در رقابت های دو و میدانی ادامه داد و توانست دیسک را بیش از ۶۰ متر پرتاب کند. کارل لویز^{۱۹} سلطان دوهای سرعت و پرش طول بود.

میکی اوادا^{۲۰} اولین آسیایی و اولین ژاپنی بود که در پرش سه گام برنده مدال طلای المپیک شد.

محمد ال کوفی^{۲۱} متولد الجزیره اولین آفریقایی بود که در ماراتن المپیک آمستردام به مدال طلای المپیک دست یافت.

چارلز داماس^{۲۲} اولین کسی بود که در سن ۱۹ سالگی بیش از ۷ فوت (۲/۱۳ متر) پرید. او در مسابقه انتخابی تیم ملی آمریکا برای اعزام به المپیک ملبورن از فراز مانع ۲/۱۵ متر گذشت و در مسابقه المپیک نیز با ۲/۱۲ متر مدال طلا

افراد مستعد برای رسیدن به مقام شاطری ناچار به تمرین و شرکت در آزمون‌های مربوط بودند. دو مورخ معروف که در زمان صفویه سال‌ها در ایران به سر بردند، در سفرنامه‌های خود در مورد این حرفه و جشن مربوط به آن مطالب زیادی نوشته‌اند. آن‌ها می‌نویسند؛ ایرانیان آن دوران حرفه شاطری را بسیار مهتم می‌دانستند و افراد مستعد برای این منظور آموزش می‌دیدند.

با پیدایش وسایل نقلیه و ارتباط جمعی در ایران، تاریخ پر سابقه شاطری به سر آمد ولی همان‌گونه که مورخان نوشته‌اند، ایرانیان همچون مردمان سایر نقاط جهان به دویدن، پزیدن و پرتاب کردن توجه داشته‌اند. در کتاب اوستا نیز به پرتاب نیزه اشاره شده است.

ورزش دوومیدانی فعلی را تحصیلکردگان خارج از کشور معرفی کردند که به وطن بازگشته بودند. در سال ۱۲۹۵، میرمهدی ورزشنده که تحصیلات خود را در کشورهای بلژیک و ترکیه به پایان رسانده بود به ایران بازگشت و دانسته‌های خود را در مورد ورزش ژیمناستیک و شمشیربازی در اختیار ازتشیان آن دوران قرار داد. او با آن که در این دوره رشته تخصص داشت، همیشه شاگردان خود را به دویدن و سایر فعالیت‌های دوومیدانی توصیه می‌کرد.

وی بانی ورزش دوومیدانی در ایران شناخته می‌شود و برای اولین بار در ایران، مسابقه صحرانوردی را به مسافتی در حدود ۷ کیلومتر بین تهران و مقبره حضرت عبدالعظیم برگزار کرد. او بعدها شاگردانی در رشته دوومیدانی خصوصاً رشته پرش بانیزه تعلیم داد که در آن اطلاعات کافی داشت.

در سال ۱۳۰۳، اولین مسابقه رسمی دوومیدانی در رشته‌های ۱۰۰ متر، ۲۰۰ متر، ۱۰۰ متر مانع، ۳۰۰۰ متر، پرش ارتفاع، پرش طول و پرش بانیزه با

سرپرستی رییس ستاد ارتش وقت و با نام «المپیک داخلی ایران» برگزار شد. در این مسابقه افرادی از سفارتخانه‌های کشورهای ایتالیا، فرانسه و انگلستان شرکت کردند. از این پس برگزاری مسابقه‌های دوومیدانی کم‌کم رونق یافت و در سطح آموزشگاه‌ها، باشگاه‌ها و محله‌های تهران اجرا شد.

در سال ۱۳۱۰، ورزش دوومیدانی در کالج البرز معتبرترین آموزشگاه آن زمان توسعه یافت و در سال ۱۳۱۱، آقا شمع معتمد شیرازی اقدام به ایجاد تشکیلاتی برای ورزش دوومیدانی کرد.

در سال ۱۳۱۲، آقای احمد ایزدپناه که یکی از بانیان ورزش دوومیدانی ایران شناخته می‌شوند با آن که عضو تیم فوتبال تهران بودند و سرعت زیادی هنگام دویدن داشتند، فعالیت خود را در این رشته آغاز کردند و کم‌کم بیش‌تر توجه خود را به آن معطوف داشتند، به طوری که بعدها فقط ورزش دوومیدانی را در نظر داشتند و مهم‌ترین تلاش خود را برای گسترش و توسعه آن در کشور به کار بردند و قهرمانان زیادی را تعلیم دادند و به نام استاد ایزدپناه معروف شدند. استاد ایزدپناه در دوران زندگی پربار خود چندین بار رییس فدراسیون دوومیدانی کشور شد و رهبری و هدایت این ورزش را به عهده داشت. اواخر سال ۱۳۷۵، ایشان بعد از مدت کوتاهی بیماری دارفانی را وداع گفتند.

با ورود کارشناسان آموزشی کشورهای دیگر، تشکیلات تربیت بدنی آموزشگاه‌های کشور پایه‌ریزی شد و مسابقه‌هایی در چند رشته ورزشی در سطح آموزشگاه‌ها برگزار شد. در این راه نقش گیبسون امریکایی که در سال ۱۳۱۲ به ایران آمد، بیش از دیگران بود. با برنامه‌ریزی و نظارت او، مسابقه‌های رسمی ورزشی در سطح آموزشگاه‌ها برگزار شد که مهم‌ترین آن مسابقه‌های ورزشی بین کالج‌های اصفهان و تهران

بود.

اولین پیست دوومیدانی ایران

در سال ۱۳۱۶، پیست دوومیدانی ورزشگاه امجدیه (شهید شیروودی فعلی) ساخته شد. با این اقدام نه تنها در تهران بلکه در سایر استان‌های بزرگ به علاقه‌مندان و ورزشکاران این رشته افزوده و مسابقه‌هایی نیز برگزار شد. در سال ۱۳۱۸، اولین مسابقه دوومیدانی در سطح کشور و در ۱۱ رشته ۱۰۰ متر، ۲۰۰ متر، ۴۰۰ متر، ۸۰۰ متر، ۱۵۰۰ متر، ۵۰۰۰ متر، ۱۰۰×۴ امتدادی، پرتاب وزنه، پرش طول، پرش ارتفاع و پرش سه گام برگزار شد.

تأسیس کمیته ملی المپیک و فدراسیون دوومیدانی ایران

در سال ۱۳۲۵ (۱۹۴۶ میلادی) کمیته ملی المپیک ایران یعنی دو سال قبل از مسابقه‌های المپیک لندن تأسیس شد و در تیرماه ۱۳۲۶، رسماً به عضویت کمیته بین‌المللی المپیک درآمد و بلافاصله برای شرکت در مسابقه‌های المپیک لندن اقدام کرد و بالاخره با تیمی مرکب از ۵۲ ورزشکار و ۱۴ همراه در ۶ رشته کشتی، وزنه برداری، بوکس، بسکتبال، تیراندازی و ژیمناستیک در این دوره از مسابقه‌های المپیک شرکت کرد.

شایان ذکر است که در سال ۱۹۳۶، تعدادی از شاگردان ایرانی که در فرانسه تحصیل می‌کردند به برلین (محل برگزاری مسابقات المپیک) عزیمت و در مسابقه‌های ورزشی ویژه شاگردان کشورهای مختلف با نام ایران شرکت کردند. در بین ورزشکاران ۱۰ کشور دیگر که به این ترتیب وارد رقابت‌ها شده بودند در مجموع موقعیت برتری به دست آوردند. این دانشجویان با پرچم ایران در مراسم رژه المپیک شرکت کردند ولی به طور رسمی در هیچ یک از رشته‌های

مسابقه المپیک شرکت نکردند.

تأسیس فدراسیون دوومیدانی ایران

در برخی از کتاب‌ها و نشریه‌ها سال تأسیس فدراسیون دوومیدانی ایران را سال ۱۹۴۸ (برابر با ۱۳۲۷) ذکر کرده است، در حالی که با توجه به سابقه فعالیت در این رشته به نظر می‌رسد سال تأسیس و عضویت آن در فدراسیون جهانی دوومیدانی سال ۱۳۱۵ مطابق با ۱۹۳۶ میلادی است (در کتاب قوانین و مقررات فدراسیون دوومیدانی جهانی نیز سال ۱۹۳۶ ثبت شده است).

تماس‌های بین‌المللی

به غیر از مسابقه تیمی بین ایرانیان و قوای ارتش متفقین (خرداد ۱۳۲۲) که در ورزشگاه امجدیه برگزار شد، اولین مسابقه رسمی بین‌المللی که تیم دوومیدانی ایران در آن شرکت کرد مربوط به مسابقه‌های دوومیدانی «جام مدیترانه شرقی» است که در منال ۱۳۲۷ در استانبول برگزار شد و ایران با ۲۳ شرکت‌کننده در آن حضور یافت ولی موفقیت چندانی به دست نیاورد (فقط یک مدال برنز در پرش طول).

دو سال بعد ورزشکاران دوومیدانی ایران در نخستین دوره بازی‌های آسیایی (۱۹۵۰ دهلی) شرکت کردند که علی باغبانپاشی با کسب مدال طلای ۵۰۰۰ متر و مدال نقره ۳۰۰۰ متر با مانع موفقیت چشمگیری به دست آورد.

از آن پس، ورزشکاران دوومیدانی بارها در مسابقه‌های آسیایی و بین‌المللی موفقیت‌های چشمگیری به دست آوردند که در دوران قبل از انقلاب شکوهمند اسلامی قهرمانانی چون محمود خلیق رضوی در دو نیمه استقامت؛ علی باغبانپاشی در دوهای استقامت؛ جلال کشمیری در پرتاب‌های دیسک و وزنه؛

احمد میرحسینی در ۳۰۰۰ متر؛ تیمور غیائی در پرش ارتفاع؛ فرامرز آصف در پرش‌های طول و سه‌گام؛ سلمان حسام در پرتاب‌های دیسک و وزنه؛ رضا انتظاری در ۴۰۰ و ۸۰۰ متر و در دوران بعد از انقلاب شکوهمند اسلامی چهره‌هایی چون محمد وجدان‌زاده در دوهای استقامت؛ حمید سجادی در دوهای نیمه استقامت و ۳۰۰۰ متر با مانع؛ فرامرز روستایی فر در نیمه استقامت؛ منصور فریانی در پرتاب دیسک؛ جواد صفاری در پرش ارتفاع؛ احمد یزدانیان، مهدی جلو دارزاده و محمدرضا مولانی در نیمه استقامت؛ عباس صمیمی در پرتاب دیسک موفق به کسب مدال شدند.

حضور در صحنه‌های المپیک

در المپیک ۱۹۴۸ لندن، برای اولین بار نماینده‌ای از دوومیدانی کشور ایران با گروه اعزامی به بازی‌ها رفت، این نماینده آقای احمد ایزدپناه بود که به تماشای مسابقه‌های دوومیدانی نشست. در المپیک هلسنکی (۱۹۵۲) علی باغبانپاشی در ۵۰۰۰ متر شرکت کرد و در المپیک ملبورن (۱۹۵۶) شرکت‌کننده از ایران حضور داشتند (علی باغبانپاشی، یورا عبدلین و نجم‌الدین قارابی). در المپیک رم (۱۹۶۰) روح‌الله رحمانی تنها شرکت‌کننده دوومیدانی کشورمان بود که در پرش سه‌گام شرکت کرد.

در مسابقه‌های المپیک توکیو ۱۹۶۴، تیم پرتعدادی از ایران مرکب از ۵ مرد و ۴ زن در بازی‌ها شرکت کردند. در بازی‌های المپیک مکزیکو جلال کشمیری تنها شرکت‌کننده دوومیدانی ایران بود. در بازی‌های المپیک مونیخ (۱۹۷۲) تیمور غیائی، رضا انتظاری و فرهاد نواب شرکت‌کنندگان ایران در مسابقه‌های دوومیدانی بودند. فرهاد نواب که در روز مسابقه مقدماتی ۱۰۰

متر ۱۶ سال سن داشت، جوان‌ترین شرکت‌کننده دوومیدانی در بازی‌های المپیک مونیخ شناخته شد. شایان توجه است که به اطلاع برسانیم کم‌سن‌ترین شرکت‌کننده دوران المپیک‌ها جاکاب کاوروز از مجارستان بوده است که در سال ۱۹۰۰ با داشتن ۱۳ سال در رشته پرش باتیزه شرکت کرد. در المپیک ۱۹۷۶ مونترال تیمور غیائی، سلمان حسام، حسین ربی و ایوب بداعی چهار شرکت‌کننده ایران در مسابقه‌های دوومیدانی بودند. در بازی‌های المپیک آتلانتا (۱۹۹۶) تنها شرکت‌کننده ایران آقای حمید سجادی بود که با تلاش فراوان موفق به خلق رکوردی تازه برای ۲۰۰۰ متر کشور شد. بالاخره در بازی‌های المپیک سیدنی (۲۰۰۰) آقای مهدی جلو دارزاده تنها شرکت‌کننده دوومیدانی از ایران در ۸۰۰ متر شرکت کرد و موفق شد رکورد تازه‌ای برای ایران به دست آورد.

زیرنویس

1. Mercur
2. Crobus
3. Myrone
4. Teodosius
5. Daniel
6. Mechael Bril
7. Naval Al- Motvakil
8. Ebi- Hoffman
9. Pávo Normi
10. Emil zatopec
11. Abelo- Beleila
12. Pary o- Brine
13. Robert (Bob) Mathias
14. Jesse owense
15. Schmidt
16. Harbig
17. Greschler
18. Orter
19. Lewis
20. Oda
21. Al- kofi
22. Damas
23. Johnson
24. Bubka